

Futbol Altyapı Sporcularında Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of Relationship Between Perceived Parental Attitudes and Success Motivation in Young Football Players

Ezgi ERİ*

Öz

Bu araştırmayla, futbol oynayan altyapı sporcularının başarı motivasyonları ile algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Futbol oynayan altyapı sporcularının başarı motivasyonları ile algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi için İstanbul ilinde bulunan üç büyük spor kulübünün altyapı sporcuları örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan Anne Baba Tutum Ölçeği ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği 303 altyapı sporcusuna uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular oldukça kıymetli ve kayda değer sonuçlar üreten bilgilerdir. Olgular dahilinde Anne Baba Tutumu ile Spora Özgü Başarı Motivasyonu arasında pozitif yönlü ve orta şiddetli bir ilişkinin olduğu görölmektedir (0,412). Anne Baba Tutumları, Spora Özgü Başarı Motivasyonunun alt boyutları ile pozitif yönlü ancak düşük şiddetli bir ilişki yapısı içindedir. Spora özgü başarı motivasyonu ise koruyucu istekçi tutum ve otoriter tutum alt boyutları ile orta şiddetli pozitif yönlü bir ilişki içindeyken demokratik tutum ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içinde değildir. Araştırmanın tüm bulgularına göre denilebilir ki; anne babaların tutumları çocuğun spor motivasyonunu olumsuz etkilerken demokratik anne baba tutumu çocuğu olumlu etkilemektedir. Demokratik ortamda yetişen çocuklar başarısızlıktan kaçmamaktadır. O halde anne babaların sağlıklı gelişmiş bireyler yetiştirebilmeleri için çocuğa söz hakkı tanıyan, çocuğun seçimlerini, ihtiyaç ve beklentilerini önemseyen ve çocuğa sorumluluk veren bir yapı içerisinde çocuklarını büyötmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Sporcu, Anne-Baba Tutumları, Başarı Motivasyonu

Abstract

In this research, the relationship between success motivations of young football players and parental attitudes they perceived are examined. The infrastructure athletes of three major sports clubs in the province of İstanbul have been identified as the sample for examining the relationship between success motivations of football players and parental attitudes they perceive. The Parent Attitude Scale and

---

* Yüksek lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, ezgieri@hotmail.com

Sports-Specific Achievement Motivation Scale were applied to 303 young football players for his research. The results of the research are very valuable and significant results. There is a positive and moderate correlation between Parents' Attitude and Sport Motivation (0,412). Parents' Attitudes are in a positive but low-severity relationship with the sub-dimensions of the Sports-Specific Achievement Motivation. Sports-specific achievement motivation is not in a statistically significant relationship with the democratic attitude while it is in a positive relationship with the sub-dimensions of the protective-requester attitude and authoritarian attitude. According to the results of the research, the attitudes of the parents were effective on the sport motivation of the child. While protective and authoritarian parental attitudes negatively affect the child's sport motivation, democratic parental attitudes positively affect the child. Childrens who grow up in a democratic environment do not escape inefficacy. At that time, for the raising healthy and advanced individuals parents should raise their children in a structure that gives children the right to speak, gives importance to the choices, needs and expectations of the child and gives responsibility to the child.

Keywords: Athlete, perceived parental attitudes, motivation for success

GİRİŐ

Doğada insan dışında diğerk pek çok canlı hayatta kalabilmektedir. İnsan yavrusu ise pek çok canlıdan farklı olarak özelliikli bir yakın bakım ve uzun süreli bir gelişme dönemine ihtiyaç duyar. Yeterli bakım, koruma ve ilgi alamadığında insan yavrusunun sağlıklı biçimde hayatta kalması zorlaşır. İnsan yavrusu duygu ve davranış geliştirme ve şekillendirme konusunda ebeveynlerinin yakın alakasına muhtaçtır (Kömürcü, 2014). Bir arada veya tek başına gerçekleşen davranışların totalinden meydana gelen ve çocuğun davranışlarını yönlendirmede araçsal nitelik taşıyan davranışlar bütününe ebeveynlik denir (Özden, 2014). Anne-baba olmak davranış ve fiil gerektirir (Sünbül ve ark., 2005). Ebeveyn olma; çocuklarıyla ilişki kurması, etkileşim gerçekleştirme, çocuğuna rehberlik etmesi ve çocuklara alışkanlık kazandırma gibi önemli faktörleri içerir. Ebeveynlik, çocuk yetiştirmekte olan aileler ve bu çabanın öznesi olan çocuklar için önemli bir olgudur (Kömürcü, 2014).

Çocuk yapı itibariyle anne, baba ve varsa kardeşlerden oluşan bir grubun içine doğar ve bu grup onun ilk sosyal çevresidir (Güenalp, 2007). Çocuğuy yetiştiren, doğru-yanlış-iyi-kötü kavramlarını öğreten ve çocuğuy hayatı boyunca etki edecek zemini hazırlayanlar ebeveynlerdir. Bu nedenle çocuğuy ebeveyni ile olan ilişkisi, ilişkinin niteliğı ve mahiyeti kritik derecede önemlidir. Çocuğuy değerler sistemini, hayatta tutunduğı kökleri ebeveynleri ona verir (Çetinkale, 2006). Çocuğuy; sorumluluk, iş başarma, sevme, güven, ait olma, sayğı, özgürlük gibi psikososyal ve kişilik gelişiminin yanında beslenme, barınma, uyku, dinlenme gibi fizyolojik ihtiyaçları da ebeveynler tarafından karşılanır. Görüldüğü gibi çocuk tüm ihtiyaçlarını bir döneme kadar ebeveynleri aracılığıyla karşılar (Güenalp, 2007). Kişilik gelişimi, psikososyal gelişim gibi çocuğuy yetişmesi ve insanın gelişmesi üzerine ne kadar farklı yaklaşım olursa olsun hepsinin ortak noktası; çocuğuy yaşamında hayatının ilk yıllarının oldukça etkili olduğudur. Yaşamın ilk yıllarının kişiliğın temeli olduğu perspektifinden düşünüldüğünde ebeveyn-çocuk ilişkisinin ne derece kritik olduğu görülür. Yaşamın ilk yılları kişiliğın temelidir ve kişi yaşamının ilk yıllarını ebeveynleriyle geçirir.

O halde ebeveyn-çocuk ilişkisi kişinin karakterinin temelini teşkil eder (Öngider, 2013). Bu aşamada ebeveynin çocukla olan ilişkisinde geliştireceği tutum çok önemlidir. Tutum; bireyin psikolojik bir objeye karşı geliştirdiği düzenli duygu, düşünce ve davranış eğilimleridir. Çocuğun hayatta ilk karşılaştığı kişiler olan ebeveynlerinin çocuğa karşı tutumu ilk günden itibaren çocuk üzerinde derin ve kalıcı izler doğurur (Aktaş, 2011).

Çocuğun ebeveyn ve aile ilişkileri daha doğmadan annesinin karnındayken başlar. Bu noktada en kritik durumlardan biri ailenin çocuğun doğmasına karşı olan isteksizliğidir. Annenin içinde bulunduğu öfke, yorgunluk, umutsuzluk, huzursuzluk, hayal kırıklığı gibi duygu durumları ve şartlar bilinçli ya da bilinçsiz olarak anneyi etkiler. Gebe annenin değişken ve yoğun ruh halleri bebeğe de geçer. Bu yolla daha anne karnındayken bebek ebeveynleri ve ailesinden etkilenmeye başlar (Günağ, 2007). Çocuk-ebeveyn ilişkisini; kardeş sayısı, sosyoekonomik durum, cinsiyet, çocuktan beklentiler, anne-baba iletişimleri, kültür gibi pek çok farklı değişken etkiler (Sezer, 2010). Kalıtsal etmenler ve çocuğun ilk çevresi olan aile, çocuk üzerinde önemli ölçüde etkileyicidir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinde ise anne baba tutumları çok önemlidir. Anne baba tutumlarını açıklayan pek çok farklı yaklaşım vardır ancak genel hatlarıyla anne baba tutumları: demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi gruplamasıyla ele alınır. Demokratik anne baba çocuğu disipline sokmak için sevgisini kullanmaz. Koşulsuz sevmeye tutumu anne babanın temel görevleri arasında sayılmaktadır. Bu sayede çocuk temel güven duygusunu kazanmaktadır. Fikirlerini rahat bir şekilde söyleyebilen, girişimci, diğer insanlara saygılı, kendini gerçekleştirilmeye istekli ve yaratıcı fikirler üretebilen çocuklar bu tutumda yetişmektedir (Kulaksızoğlu, 2011). Baskıcı, otoriter tutum, çocuğun kendine olan güvenini ortadan kaldıran, kişiliğini hiçe sayan bir tutumdur. Bu tutumda anne-baba katı bir disiplin uygular ve çocuktan her kurala uyması beklenir. Baskı altında olan çocuk sessiz, uslu, nazik ve dikkatli olmasına karşılık, çekingen, başkalarının etkisinde kolay kalabilen, aşırı hassas bir yapıya sahip olabilir (Yavuzer, 2003). Aşırı koruyucu anne ve babalar aşırı vericidirler ama verdiklerinin karşılığını da çocuklarından beklerler (Yörükoğlu, 1990). Çocuk bu tutumlardan hangisiyle karşılaşarsa ona göre tepkiler verecek ve bu doğrultuda etkilenecektir (Kaya, 1997).

Örgütlerin ve insanların gereksinmelerini doyumla sonuçlandıracak bir çalışma ortamı oluşturarak insanları harekete geçirmeye yarayan isteklendirme ve etkileme faaliyetlerinin tümüne motivasyon denir. İlgileri, istekleri, ihtiyaçları ve dürtüleri kapsayan bu genel kavram motivasyon olarak adlandırılır. İnsan zihninde uyarıcı ve harekete geçirici bir etki yaratan güdüler, organizmanın belli bir hedefe yönelmesini sağlar. Güdü ve amaca yönelme durumları varsa organizmanın güdülenmiş olduğu kabul edilir. Motivasyon ise insanların korku ve ihtiyaç gibi harekete geçmesindeki yönlerini belirleyen her şeyi kapsar. İnsanların davranışlarını etkileyen ve davranışlara yön veren araçtır. Motivasyon organizmada doyurulmamış bir ihtiyacın eksikliğinden kaynaklanır ve organizmayı dengeye sokacak amaca yönelmeyi sağlayan davranış olarak adlandırılır (Grehanbenna, 2015).

Motivasyon kavramında dikkat çeken iki özellik; fiziksel ve zihinsel etkinlik gerektirmesidir. Fiziksel etkinlik kapsamında ısrar, çaba, davranış gibi eylemler bulunurken zihinsel etkinlik kapsamında düzenleme, gözetleme, planlama gibi bilişsel eylemler bulunur. Şahısların herhangi bir amacı gerçekleştirmek amacıyla kendi istek ve gönüllülükleriyle hareket etmeleri motivasyondur. Bu

noktada sporda motivasyon kavramının önemi etkinliği açıkça belli olmaktadır. (Hoseniolupour, 2015). Sporda başarı faktörünü ve sporcuların başarıları arasındaki farklılıkları anlamak için sporda güdülenmenin önemini ve türlerinin incelenmesi gerekir. Bu farklılıkların anlaşılmasındaki güçlükleri gidermek için bazı soruları yanıtlamak yararlı olacaktır. (Karaç, 2017):

- ü İnsan neden spor etkinliğine katılmaktadır?
- ü İnsan neden yaralanma, sakatlanma, hatta ölüm tehlikesini göze almaktadır?
- ü İnsanın spor etkinlikleriyle açığa çıkarıp doyum sağlayacak gereksinimleri mi vardır?
- ü Tehlikeli spor dalları neden seçilir?
- ü İnsan neden sıkı bir disiplin altına girmeye razı olur?
- ü Yenilgi olasılığını neden göze alır?
- ü Yetersizliklerinin herkes tarafından görülmesine neden fırsat hazırlar?
- ü Aşırı biçimde neden çalışır?
- ü Bir numara olmayı neden ister?
- ü Bir sporcu neden her zaman aynı performansı gösteremez?

Spor, istikrar, çalışma, efor gibi kavramları içermesi nedeniyle motivasyonla sık sık birlikte anılır. Çünkü kişinin herhangi bir sporda başarılı ve etkin olabilmesi spor eylemine motive olmasıyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda kişinin motivasyonu ve güdülenme türü önemli önemli olmaktadır. Eksikliği ve ihtiyacı belirlemeye yarayan güdüler içsel ve dışsal olmak üzere ikiye ayrılır. Daha çok uykusuzluk, açlık, susuzluk gibi fizyolojik etmenlerin yarattığı dengesizlik ve güdülenme haline içsel motivasyon denir (Çelik, 2011). Çevreden ve kişinin kendisi dışında herhangi bir dış kaynaktan gelen uyanırların kişide yarattığı güdülenme durumu ise dışsal motivasyonu oluşturur (Çam, 1990).

Bu araştırmanın amacı futbol oynayan altyapı sporcularının başarı motivasyonları ile algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelemektir. Bu genel amaç kapsamında incelenen alt amaçlar şöyledir;

- Anne ve Baba Tutumu ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçekleri açısından bireylerin yaş dağılımlarına göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Anne ve Baba Tutumu ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçekleri açısından bireylerin öğrenim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Anne ve Baba Tutumu ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçekleri açısından bireylerin anne ve babasının beraber olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Anne ve Baba Tutumu ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu ölçekleri açısından ebeveynlerin antrenman izlemeye gelme sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Futbol oynayan altyapı sporcularının spora özgü başarı motivasyonları ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan bu çalışma, ilişkisel tarama modeline dayalı bir araştırmadır.

İstanbul ilinde bulunan 3(üç) b

Evren ve Örneklem

üyük spor kulübünün altyapı sporcuları örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan Anne Baba Tutum Ölçeği ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği 303 erkek altyapı sporcusuna uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu :Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında (yaş kardeş sayısı, öğrenim durumu, anne-baba öğrenim durumu, sosyo-ekonomik düzey, spor yapma süresi, sporcunun takım içerisindeki konumu, anne-babanın antrenman/müsabaka izleme sıklığı) veri toplamak amacıyla hazırlanan kişisel bilgi formu 12 sorudan oluşmaktadır.

Anne Baba Tutum Ölçeği: Algılanan ebeveyn tutumlarını ölçmek amacı ile Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiş ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından revize edilmiş, demokratik anne-baba tutumu, otoriter anne-baba tutumu, koruyucu-istekçi anne baba tutumu olmak üzere üç ana alt boyuttan ve toplam 40 maddeden oluşan bir ölçektir.

Ölçek, 5’li likert tipi ölçektir. Ölçekteki derecelendirme, Hiç Uygun Değil (1), Pek Uygun Değil (2), Biraz Uygun (3), Çok Uygun (4), Tamamen Uygun (5) şeklinde düzenlenmiştir. Bu araştırmada Anne Baba Tutum ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alfa 0,787 olarak bulunmuş olup, araştırmada kullanılması uygun görülmüştür.

Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği: Spora özgü başarı motivasyon ölçeği (Sport – Specific Motive Scale), Wills tarafından geliştirilmiş ve kullanıma sunulmuştur. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Tiryaki ve Gödelek (1997) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Spora özgü başarı motivasyon ölçeği, bireysel ve takım sporlar, tüm branşlar ve her spor seviyesinde olan sporcuların üzerinde uygulamaktadır. Bu ölçek, toplam 40 madden yer almakta ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Test 5’li likert tipi derecelendirme ile düzenlenmiştir.

Ölçeğin alt boyutları; 1. Güç Gösterme Güdüsü 12 madde, 2. Başarıya Yaklaşma Güdüsü 17 madde ve 3. Başarısızlıktan Kaçma Güdüsü 11 madde ile yer almıştır. Buna göre ölçeğin “Güç Gösterme” ve “Başarıya Yaklaşma” boyutlarından elde edilen puanların yüksekliği; sporcunun ilgili motivasyon boyutlarında motivasyonunun yüksek olduğunu, düşük puan ise tam tersi bir durumu göstermektedir. “Başarısızlıktan Kaçma” boyutundan alınan yüksek puan ise sporcunun başarısız olma korkusunun

ve stresinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Ölçeğin bu çalışma kapsamında güvenilirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach's Alfa değerleri 0,703 bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, ölçeğin araştırmada kullanılması uygundur.

BULGULAR

Araştırmada ilk olarak bireylerin yaş grupları açısından ilgili boyutlar arasında bir farklılık olup olmadığını araştırılmak istenmiştir. Dağılımın homojen olmadığını tespit edilmesi sonucunda Kruskal-Wallis Testi yapılmış olup sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Yaş Gruplarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Yaş Grupları Ortalamaları							Kruskal-Wallis	
	13	14	15	16	17	18	19	Ki-Kare	p
Anne ve Baba Tutumu	125,25	128,02	133,53	128,39	127,89	130,51	165	7,988	0,239
Demokratik Tutum	62,5	62,29	63,44	62,45	61,76	63,54	65,67	2,912	0,82
Koruyucu İstekçi Tutum	44,75	44,52	47,24	44,19	44,28	45,57	59,67	9,11	0,168
Otoriter Tutum	18	21,21	22,85	21,75	21,86	21,4	39,67	8,618	0,196
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	134,75	129,95	133,95	135,3	137,57	137,71	131	14,308	0,026*
Güç Gösterme Güdüsü	39	37,39	38,64	38,55	38,96	38,34	37,33	2,923	0,818
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	62	63,42	63,9	64,36	64,34	65,6	63,67	5,481	0,484
Başarısızlıktan Kaçma	33,75	29,15	31,41	32,39	34,26	33,77	30	23,919	0,001*

p: Kruskal-Wallis testi istatistiği, S.d.: Serbestlik Derecesi, * $p < 0,05$, [$(H_0: \mu_1 = \mu_2)$ Seçilen iki örneklem grubu ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir.

Tablo 1 incelendiğinde yaş grupları açısından ilgilenilen boyuttaki farklılığın istatistiksel olarak önemsiz olduğunu iddia eden hipotezin Spora Özgü Başarı Motivasyonu (0,026; $p < 0,05$) ve Başarısızlıktan Kaçma (0,001; $p < 0,05$) boyutu açısından reddedileceği görülmektedir. Diğer boyutlar açısından ise grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak önemsiz olduğu %95 güvenlilikle söylenebilir.

Tablo 2. Kişilerin Öğrenim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Öğrenim Durumu Ortalamaları		Kruskal-Wallis Testi	
	İlkokul	Ortaokul	Ki-Kare	p
Anne ve Baba Tutumu	128,67	130,05	0,005	0,942
Demokratik Tutum	62,11	62,73	0,204	0,651
Koruyucu İstekçi Tutum	45,23	45,18	0,485	0,486
Otoriter Tutum	21,33	22,14	0,05	0,823
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	130,94	135,76	6,042	0,014*
Güç Gösterme Güdüsü	37,66	38,6	0,852	0,356
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	63,5	64,36	1,257	0,262
Başarısızlıktan Kaçma	29,78	32,79	13,916	0,000*

p: Kruskal-Wallis testi istatistiği, S.d.: Serbestlik Derecesi, * $p < 0,05$, [$(H_0: \mu_1 = \mu_2)$ Seçilen iki örneklem grubu ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir.

Tablo 2 incelendiğinde kişilerin öğrenim durumları açısından ilgilenilen boyuttaki farklılığın istatistiksel olarak önemsiz olduğunu iddia eden hipotezin Spora Özgü Başarı Motivasyonu (0,026;p<0,05) ve Başarısızlıktan Kaçma (0,001;p<0,05) boyutu açısından reddedileceği görülmektedir. Diğer boyutlar açısından ise grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak önemsiz olduğu %95 güvenilirlikle söylenebilir.

Tablo 3. Anne ve Baba Beraberlik Durumuna Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Anne Baba Durumu Ortalamaları		Mann-Whitney U	
	Berber	Boşanmış veya Ayrı	Z	p
Anne ve Baba Tutumu	129,94	127,63	-0,845	0,398
Demokratik Tutum	62,59	62,67	-0,143	0,886
Koruyucu İstekçi Tutum	45,19	45,17	-0,276	0,783
Otoriter Tutum	22,15	19,79	-1,601	0,109
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	134,58	136,58	-0,864	0,388
Güç Gösterme Güdüsü	38,41	38,29	-0,157	0,875
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	64,14	64,67	-0,107	0,915
Başarısızlıktan Kaçma	32,03	33,63	-1,216	0,224

p: Mann-Whitney U test istatistiği, S.d.: Serbestlik Derecesi, * $p<0,05$, $[(H_0: \mu_1 = \mu_2)]$ Seçilen iki örneklem grubu ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir.

Tablo 3'de göre anne ve babanın beraberlik durumlarının ilgilenilen boyutlar üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir. İlgili boyutlara ilişkin oluşturulan tüm hipotezler %95 güvenilirlikle reddedilememektedir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Antrenman İzlemeye Gelme Sıklığına Göre-Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Ebeveynleriniz Müsabaka veya Antrenman İzlemeye Geliyor Mu					Kruskal-Wallis	
	Hiçbir Zaman	Çok Az	Bazen	Oldukça Fazla	Her zaman	Ki-Kare	p
Anne ve Baba Tutumu	126,82	124,94	131,66	129,75	130,73	6,189	0,185
Demokratik Tutum	64,18	60,56	60,81	63,69	65,24	16,341	0,003*
Koruyucu İstekçi Tutum	44,94	43,46	46,81	44	44,86	5,968	0,202*
Otoriter Tutum	17,71	20,92	24,03	22,06	20,63	14,643	0,006*
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	132,47	137,67	133,4	136,46	134,14	6,154	0,188
Güç Gösterme Güdüsü	36,76	38,02	38,7	38,33	38,63	2,56	0,634
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	62,88	65,31	62,84	65,42	64,78	8,41	0,078
Başarısızlıktan Kaçma	32,82	34,33	31,85	32,71	30,73	12,34	0,015*

p: Kruskal-Wallis testi istatistiği, S.d.: Serbestlik Derecesi, * $p<0,05$, $[(H_0: \mu_1 = \mu_2)]$ Seçilen iki örneklem grubu ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir.

Tablo 4'e göre ebeveynlerin müsabaka ve antrenmanları izlemeye gelmesi sporcuların demokratik tutum (0,003;p<0,05)) koruyucu istekçi tutum (0,006;p<0,05)) ve başarısızlıktan kaçma boyutları (0,015;p<0,05)) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmaktadır denebilir.

Tablo 5. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Sporda Başarı Motivasyonu Ölçeği Pearson Korelasyon Analizi

Boyutlar	Anne ve Baba Tutumu	Otoriter Tutum	Spora Özgü Başarı Motivasyonu	Güç Gösterme Güdüsü	Başarıya Yaklaşma Güdüsü	Başarısızlıktan Kaçma		
Anne ve Baba Tutumu	1	,239**	,883**	,697**	,412**	,356**	,292**	,262**
Demokratik Tutum	,239**	1	-,124*	-,411**	,102	,130*	,257**	-,137*
Koruyucu İstekçi Tutum	,883**	-,124*	1	,693**	,371**	,278**	,221**	,307**
Otoriter Tutum	,697**	-,411**	,693**	1	,275**	,246**	,050	,298**
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	,412**	,102	,371**	,275**	1	,751**	,722**	,712**
Güç Gösterme Güdüsü	,356**	,130*	,278**	,246**	,751**	1	,421**	,298**
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	,292**	,257**	,221**	,050	,722**	,421**	1	,177**
Başarısızlıktan Kaçma	,262**	-,137*	,307**	,298**	,712**	,298**	,177**	1

**%99 Güvenilirlikle Anlamlı Korelasyon Katsayılarını Göstermektedir.

Tablo 5 incelendiğinde Anne Baba Tutumu ile Spora Özgü Başarı Motivasyonu arasında pozitif yönlü ve orta şiddetli bir ilişkinin olduğu görülmektedir (0,412). Anne Baba Tutumu boyutu, güç gösterme güdüsü (0,356), başarıyı yakalama güdüsü (0,292) ve başarısızlıktan kaçma (0,262) alt boyutları ile pozitif yönlü ancak düşük şiddetli bir ilişki yapısı içindedir. Spora özgü başarı motivasyonu boyutu ise koruyucu istekçi tutum (0,371) ve otoriter tutum (0,275) alt boyutları ile orta şiddetli pozitif yönlü bir ilişki içindeyken demokratik tutum ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içinde değildir.

Tablo 6. Sporda Başarı Motivasyonunun Anne-Baba Tutumuna Etkisi-Regresyon Analizi

Değişkenler	Standartlaştırılmamış Katsayılar	Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p.
	B	β		
Sabit Terim	62,270		6,571	*<0,0001
Spora Özgü Başarı Motivasyonu	0,501	0,412	7,846	*<0,0001

F=61,558, *p<0,01, R²= 0,167

Tablo 6'de görüldüğü üzere yapılan regresyon analizi sonucunda, Spora Özgü Başarı Motivasyonu boyutu, Anne Baba Tutumu boyutuyla anlamlı bir regresyon modeli vermiştir. Spora Özgü Başarı Motivasyonu Anne Baba Tutumu boyutunda meydana gelen değişimin %16,7'sini (R²= 0,167) açıklamaktadır. Aynı zamanda, Spora Özgü Başarı Motivasyonunda meydana gelecek 1 standart birimlik artış Anne Baba Tutumu boyutunda 0,412 birimlik bir artışa sebep olacaktır.

Anne baba tutumu boyutuyla spora özgü başarı motivasyonu boyutunun alt boyutlarıyla yapılan regresyon analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Anne Baba Tutumu Boyutu – Spora Özgü Başarı Motivasyonu Alt Boyutlarının Regresyon Analizi

Değişkenler	Standartlaştırılmamış Katsayılar	Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p.
	B	β		
Sabit Terim	62,324		6,571	*<0,0001
Güç Gösterme Güdüsü	0,718	0,239	4,003	*<0,0001
Başarıya Yaklaşma Güdüsü	0,428	0,162	2,796	0,006
Başarısızlıktan Kaçma	0,385	0,162	2,930	0,004

F=21,117, *p<0.01, R²= 0,167

Tablo 7'de görüldüğü üzere yapılan regresyon analizi sonucunda, Spora Özgü Başarı Motivasyonu boyutu, Anne Baba Tutumu boyutuyla anlamlı bir regresyon modeli vermiştir. Spora Özgü Başarı Motivasyonunun alt boyutlarından olan güçlü gösterme güdüsü, başarıya yaklaşma güdüsü ve başarısızlıktan kaçma boyutları, Anne Baba Tutumu boyutunda meydana gelen değişimin %16,7'sini (R²= 0,167) açıklamaktadır. Regresyon modeline göre güç gösterme güdüsünde meydana gelecek 1 standart birimlik artış Anne Baba Tutumu boyutunda 0,239 birimlik, başarıya yaklaşma güdüsünde meydana gelecek 1 standart birimlik artış 0,162 birimlik artışa ve başarısızlıktan kaçma boyutunda meydana gelen 1 standart birimlik artış anne baba tutumu boyutunda 0,162 birimlik artışa neden olacaktır.

Tablo 8. Anne-Baba Tutumunun Spora Özgü Başarı Motivasyonuna Etkisi Regresyon Analizi

Değişkenler	Standartlaştırılmamış Katsayılar	Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p.
	B	β		
Sabit Terim	91,060		12,923	*<0,0001
Demokratik Tutum	0,325	0,203	3,410	0,001*
Koruyucu İstekçi Tutum	0,384	0,284	3,773	*<0,0001
Otoriter Tutum	0,273	0,161	1,968	0,0495*

F=20,484, *p<0.01, R²= 0,170

Tablo 8'de görüldüğü üzere yapılan regresyon analizi sonucunda, Anne Baba Tutumu alt boyutları spora özgü başarı motivasyonunun alt boyutlarıyla anlamlı bir regresyon modeli vermiştir. Anne Baba Tutumu boyutunun alt boyutları spora özgü başarı motivasyonu boyutunda meydana gelen değişimin %17'sini (R²= 0,17) açıklamaktadır. Regresyon modeline göre demokratik tutumda meydana gelecek 1 standart birimlik değişim spora özgü başarı motivasyonunda 0,203, koruyucu istekçi tutum boyutunda meydana gelecek 1 standart birimlik değişim 0,284 ve otoriter tutumda meydana gelecek 1 standart birimlik değişim 0,161 birimlik artışa sebep olacaktır denebilir.

TARTIşMA VE SONUÇ

Çocuğun ilk sosyal çevresi içine doğduğu ailedir (Gunalp, 2007). Çocuğu yetiştiren, doğru-yanlış-iyi-kötü kavramlarını öğreten ve çocuğu hayatı boyunca etki edecek zemini hazırlayanlar ebeveynlerdir. Bu nedenle çocuğun ebeveyni ile olan ilişkisi, ilişkinin niteliği ve mahiyeti kritik derecede önemlidir. Çocuğun değerler sistemini, hayatta tutunduğu kökleri ebeveynleri ona verir (Çetinkale, 2006). Bu bağlamda çocuğun kişiliğinden değerlerine, hayata bakış açısından davranışlarına kadar her şeyinin anne-babasının tutumundan etkilenmesi çok normaldir. Çocuklar üzerinde anne babaların tutumlarının etkili olduğu pek çok konu vardır. Yılmaz (2009), 2008-2009 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi'nde okuyan lisans öğrencileri üzerinde anne baba tutumlarının öğrencilerin öz anlayışları üzerindeki etkisini incelemiş ve cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin anne baba tutumlarını demokratik, erkek öğrencilerin ise koruyucu ve otoriter algıladıklarını tespit etmiştir. Ayrıca araştırma bulgularında eğitim durumunun demokratik ebeveyn tutumu üzerinde anlamlı fark yarattığını saptamıştır. Bu çalışmada ise benzer sonuçlar elde edilmiştir. Anne ve babanın eğitim durumu ile ebeveyn tutumları ayrı ayrı incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Babanın eğitim durumu ebeveyn tutumlarından; demokratik tutum (0,002), koruyucu istekçi tutum (0,026) ile anlamlı fark yaratırken spor başarısı boyutlarından başarısızlıktan kaçma (0,018) ile anlamlı derecede farklı bulunmuştur. Başka bir çalışmada Özyürek ve şahin (2005), 381 katılımcı üzerinde ebeveyn tutumlarını incelemişler ve annelerin çocuklarına karşı tutumlarının babalara göre daha demokratik olduğunu tespit etmişlerdir. Anne-baba tutumlarının, anne-babanın öğrenim düzeyi ve mesleği, çocuğun doğum sırası ve kardeş sayısı ile ailede diğer bireylerin varlığından etkilendi araştırma bulguları arasındadır. Bu çalışmada ise annenin eğitim durumu ile ebeveyn tutumlarından demokratik tutum (0,013), ve otoriter tutum (0,004) ile spor başarısı boyutlarından güç gösterme güdüsünün (0,041) anlamlı derecede farklı olduğu tespit edilmiştir. Demografik veriler ekseninde anne babaların ebeveyn yetkinliklerini inceleyen Demir (2015), eğitim düzeyi arttıkça ebeveyn yetkinlik düzeyinin arttığını saptamıştır. Bu alışma kapsamında anne ve babanın eğitim düzeyi ile ebeveyn tutumları arasında bulunan anlamlı farkı destekler bir sonuçtur. Çünkü araştırmaya katılan ebeveynler ilkokul, ortaokul ve lise öğrenim düzeylerinde %40 lise mezunudur. Ağırlıklı olarak lise mezunu ebeveynler araştırmaya katılmıştır ve anne-babaların eğitim düzeyiyle ebeveyn tutumları arasında farklılık tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda; Anne Baba Tutumu ile Spora Özgü Başarı Motivasyonu arasında pozitif yönlü ve orta şiddetli bir ilişkinin olduğu görülmektedir (0,412). Anne Baba Tutumu boyutu, güç gösterme güdüsü (0,356), başarıyı yakalama güdüsü (0,292) ve başarısızlıktan kaçma (0,262) alt boyutları ile pozitif yönlü ancak düşük şiddetli bir ilişki yapısı içinde olduğu ve spora özgü başarı motivasyonu boyutu ise koruyucu istekçi tutum (0,371) ve otoriter tutum (0,275) alt boyutları ile orta şiddetli pozitif yönlü bir ilişki içindeyken demokratik tutum ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içinde olmadığu bulgularına erişilmiştir. O halde anne babaların çocuklarıyla ilişkilerinde geliştirdikleri tutumlar çocukların spor motivasyonlarını olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan regresyon analizi sonucunda, Spora Özgü Başarı Motivasyonu boyutu, Anne Baba Tutumu boyutuyla anlamlı bir regresyon modeli vermiştir. Spora Özgü Başarı Motivasyonu Anne Baba Tutumu boyutunda meydana gelen değişimin %16,7'sini ($R^2= 0,167$) açıklamaktadır. Aynı zamanda, Spora Özgü Başarı Motivasyonunda

meydana gelecek 1 standart birimlik artış Anne Baba Tutumu boyutunda 0,412 birimlik bir artışa sebep olacaktır. Spora Özgü Başarı Motivasyonu boyutu, Anne Baba Tutumu boyutuyla anlamlı bir regresyon modeli vermiştir. Spora Özgü Başarı Motivasyonunun alt boyutlarından olan güçlü gösterme güdüsü, başarıya yaklaşma güdüsü ve başarısızlıktan kaçma boyutları, Anne Baba Tutumu boyutunda meydana gelen değişimin %16,7'sini ($R^2 = 0,167$) açıklamaktadır. Regresyon modeline göre güç gösterme güdüsünde meydana gelecek 1 standart birimlik artış Anne Baba Tutumu boyutunda 0,239 birimlik, başarıya yaklaşma güdüsünde meydana gelecek 1 standart birimlik artış 0,162 birimlik artışa ve başarısızlıktan kaçma boyutunda meydana gelen 1 standart birimlik artış anne baba tutumu boyutunda 0,162 birimlik artışa neden olacaktır. Bu araştırma bulgularına göre makalenin ana araştırma amacı doğrulanmıştır. Çünkü bulgularda anne baba tutumları ile spora özgü başarı motivasyonlarının birbirlerini anlamlı düzeyde etkiledikleri tespit edilmiştir. O halde çocukların ebeveynleriyle ilişkilerinde anne babaların; demokratik, koruyucu ya da otoriter tutum izlemeleri çocukların sporda motive olmalarını etkilemektedir. Araştırma bulgularına göre; anne baba tutumu ana değişkenleri birbirleriyle (0, 412) anlamlı bir ilişki içindedir. Çocuğun spor motivasyonu anne babanın tutumundan etkilenmektedir. Ebeveynlerin otoriter tutumu çocuğun motivasyonunda güç gösterme güdüsü (,246) ve başarısızlıktan kaçmayı (,298) etkilemektedir. Çocuk otorite bir ailede büyümüşse güç gösterme eğiliminde ve/veya başarısızlıktan kaçma güdüsündedir. Anne babaların koruyucu tutumları çocuğun spor başarı motivasyonunu tüm boyutlarıyla etkilemektedir. Yani koruyucu ebeveyn tutumundaki çocuk başarısızlıktan kaçabilmekte, güç gösterme ve/veya başarıya yaklaşma eğilimi gösterebilirler. Anne babanın demokratik tutumunun ise çocuğun spor motivasyonundan başarısızlıktan kaçma boyutunu (-,137) negatif yönlü etkilemektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular oldukça kıymetli ve kayda değer sonuçlar üreten bilgilerdir. Araştırmanın tüm bulgularına göre denilebilir ki; anne babaların tutumları çocuğun spor motivasyonunda etkilidir. Koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumları çocuğun spor motivasyonunu olumsuz etkilerken demokratik anne baba tutumu çocuğu olumlu etkilemektedir. Demokratik ortamda yetişen çocuklar başarısızlıktan kaçmamaktadır.

ÖNERİLER

Anne babaların sağlıklı gelişmiş bireyler yetiştirebilmeleri için çocuğa söz hakkı tanıyan, çocuğun seçimlerini, ihtiyaç ve beklentilerini önemseyen ve çocuğa sorumluluk veren bir yapı içerisinde çocuklarını büyütmelidirler. Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda, şu öneriler verilebilir:

- Kulüpler kurumsal yapıları içerisinde davranış kodları oluşturmalı ve bu kapsamda ebeveynlere özel davranış kodları belirlemelidir.
- Kulüpler hem psikososyal gelişimi desteklemek hem de anne-babanın spor ortamlarındaki etkisini sağlıklı hale getirebilmek adına psikolojik destek birimleri oluşturmalı, bu birimlerde ailelere profesyonel danışmanlık verebilecek bir uzman bulundurmalıdır.
- Ailelere yönelik kapsamlı anne-baba eğitimleri düzenlenmeli, eğitimin içeriği yapıya uygun bir şekilde oluşturulmalıdır.

- Kulüpteki uzman, gerektiğinde aile ve çocuğun bulunduğu durumu detaylandırarak hem aileye hem de çocuğa bu konuda özel olarak destek olmalıdır.
- Kulüpteki uzman anne-baba tutumunun etkisini müsabaka-antrenman esnasında doğrudan gözlemleyerek çalışmalarına devam etmelidir.
- Bilimsel çalışmalar ile aile-çocuk bağıntısı daha iyi irdelenmeli, sporcu motivasyonu ile ilgili etkisi üzerine çalışmalara devam edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, Seniye.** (2011). *9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çam, İ.** (1990). *Sporda Bir Olgu Olarak Motivasyon ve Motivasyonun Sportif Performans Üzerine Etkileri (1989 – 1990 Türkiye Deplasmanlı Hentbol Bayanlar Liginde Oynayan Takımlar Üzerinde Bir Araştırma)*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çelik, A.** (2011). *Spor Kulüp Yöneticilerinin Çatışmayı Yönetme Stratejilerinin Mükemmeliyetçilik Özellikleri ve Motivasyon Düzeyleriyle İlişkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çetinkale, E.** (2006). *11. Sınıf Öğrencilerinin Denetim Odakları, Problem Çözme Becerileri ve Algılanan Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin Cinsiyet Ve Akademik Alan Değişkenleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Demir, S.** (2015). *Anneler İçin Ebeveyn Yetkinlik Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 294-295
- Eldeleklioğlu, J** (1999). “Ana Baba Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi” *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1). 69-77
- Grehanbenna, P.B.,** (2015). *Kadın Yüzücülerin Yüzme Sporunu Seçmelerinde Motive Eden Faktörler: İstanbul – Tebriz Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Günalp, A.** (2007). *Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi (Aksaray İli Örneği)*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hosenolupour, F.** (2015). *Üniversitesi Sporcu Öğrencilerinin Sporda, Motivasyon Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karac, H.** (2017). *Düşük Dayanımlı Betonun Elastisite Modülünün Belirlenmesi ve Ryteie İle Yapılan Risk Değerlendirmesine Etkisi. Journal Of The Faculty Of Engineering & Architecture Of Gazi University*, 32(1).
- Kaya, M.** (1997). “Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (9). 193-204.
- Kulaksızıoğlu, A.** (2011). *Ergenlik Psikolojisi*. 13. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuzgun, Y.** (1972). *Ana-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kömürcü, B.,** (2014). *Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Ebeveynlik Biçimleri ve Psikolojik Belirtiler ile Psikolojik Dışlanmanın Tehdit Ettiği İhtiyaçlar Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Öngider, N.,** (2013). *Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar- Current Approaches İn Psychiatry*, 5(4). 420-440.

- Özden, C.**, (2013). *Ebeveyn Kontrol Davranışlarının Ergenlerin Öz Düzenleme Becerileri ve Duygusal Sorunları Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Özyürek, A. ve Şahin, F. T.** (2005). Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 121-136.
- Sezer, Ö.**, (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları Ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1). 1-19
- Sünbül, A., Muşta, M., Üre, Ö., Sünbül, M., Topsakal, C., Sarı, H., Izgar, H., Tutkun, Ö., Sürücü, A., Yılmaz, B. vErcan, Y., Yavuz, M.**, (2005). Öğretmenin Dünyası, Odunpazarı Belediyesi Yayınları, Eğitim Serisi-3, Eskişehir.
- Tiryaki, Ş., & Gödelek, E.** (1997). Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarlama Çalışması. 1. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildirileri, 1.
- Yavuzer, H.** (2003). *Ana-Baba ve Çocuk*. 16. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yılmaz, M. T.** (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları (Self-Compassion) ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Konya
- Yörükoğlu, A.** (1990). *Gençlik Çağı*. 7. Baskı. İstanbul: Özgür Yayınları.